

เทศน์เช้า วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กรรมมันเป็นเรื่องความมหัศจรรย์นะ มันปิดบังใจไว้หมด กรรมนี้ กรรม ถ้าใจมันเปิดแล้ว มันจะหมดเลยนะ โลกนี้ประกอบไปด้วยเหื่อ เหื่อทั้งนั้นนะ เบ็ดนี้มีแต่เหื่อ เรากินเหื่อ โลกนี้ประกอบไปด้วยเหื่อเลย แล้วพอกินเหื่อ ดิดเบิดๆ เจ็บปวดมาก ชีวิตนี้เจ็บปวดมาก แต่เวลาปฏิบัติธรรม เห็นทั้งเหื่อ เห็นทั้งเบ็ด เหื่อมันก็ต้องมี เบ็ดมันก็ต้องมี มันปฏิเสธสิ่งนี้ไม่ได้

“กามคุณ ๕” สิ่งที่เป็นกามคุณ สิ่งที่เป็นคุณในเรื่องของโลกมันเป็นกามคุณ ๕ กามคุณนะ แต่ถ้าเป็นการปฏิบัติแล้ว กามคุณ ๕ เห็นไหม อย่างคนะ รูป ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจกระทบกับอะไร? กระทบกับอายตนะ กระทบกับรส รูป กลิ่น เสียงภายนอก สิ่งนี้มันมีอยู่โดยธรรมชาติของมัน เหื่อก็มีอยู่โดยธรรมชาติ เบ็ดก็มีอยู่โดยธรรมชาติ สิ่งนี้เป็นสมมุติ เหื่อนี้เป็นสมมุติ เป็นสมมุติของโลกเขา โลกเป็นอยู่แบบนั้น แต่เบ็ดนี้เป็นบัญญัติ บัญญัติของพระพุทธเจ้าบอกว่า “เบ็ดเกี่ยวนะ เกี่ยวสัตว์โลกไว้ พอสัตว์โลกยังดิ้นยังเกี่ยวลึกลงเข้าไป แล้วยังเจ็บปวด”

แต่ถ้าเราไม่มีตาใน เราจะไม่สามารถคลายเบ็ดอันนี้ออกมาได้ เบ็ดนี้จะเกี่ยวปากแล้วเราจะดิ้นรนตลอดไป นี่บัญญัติ สมมุติบัญญัติเป็นแบบนั้นในโลกมาตลอดไป แล้วเราก็เป็นสัตว์โลกอยู่ในความจริงอันนี้ อยู่ในสัจจะ สัจจะความจริงมันมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่ไง แต่ทำสิ่งที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา

สิ่งที่มีอยู่นี้ ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ทำบุญ บุญกุศลเท่านั้นจะพาออกจากโลก เรื่องของบาปอกุศลมันก็อยู่ในโลกเท่านั้น แล้วก็เวียนไปในโลกเขา แล้วมีแต่ความทุกข์ความยาก บุญกุศลก็เวียนอยู่ในโลกส่วนหนึ่ง ถ้าบุญกุศลของโลกมันก็เวียนอยู่ในโลก

อามิส เห็นไหม พระพุทธเจ้าถึงได้บอกพระอานนทัง “อานนท์ ให้บอกญาติโยม บอก
คฤหัสถ์ บอกให้ปฏิบัติบูชาเป็นการทำบุญบูชาอย่างประเสริฐที่สุด” เพราะการปฏิบัติบูชา การ
ประพฤติปฏิบัติมันมีโอกาสดอกเห็นเหี่ยว เห็นเบิด แล้วออกจากโลกออกไป ถ้าการประพฤติ
ปฏิบัติไม่อยู่ มันก็ลูปคล้ำเหี่ยว ลูปคล้ำเบิดออกไป การประพฤติปฏิบัติของเรา เราประพฤติปฏิบัติ
แล้วความเห็นของเรา

ตำราอาหาร การทำอาหารจะให้เหมือนกับตำราอาหารนี้เป็นไปได้ยาก ตำราอาหาร
เห็นไหม มันก็เหมือนกับบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราก็คงจะเป็นแบบ
นั้น ในความคิด ในความคาดในความหมายของเราจะไม่เป็นตามนั้นเลย มันต้องเป็นไปตามความ
จริงที่มันจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน

สิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน หน้าที่ของเราหน้าที่สร้างเหตุ หน้าที่ของเราคือการ
ประพฤติปฏิบัติไป กำหนดพุทธโรๆ ขึ้นไปให้จิตมันสงบลงไป พอจิตมันสงบลงไป มันถึงเจอกับ
ความสงบของใจ เจอกับหลักความเป็นจริง มันจะมีความสุข มันจะไม่มีมีความเคลือบแคลงสงสัย
หรือ อ้อความล่งเลสงสัยของเรามันเป็นการที่ว่ามันเป็นการคาดการหมาย

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมจะเข้ากับใจดวงนั้น

ผู้ใดปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรม การคาดการหมายไปเป็นว่าเป็นสภาวะธรรม...ถูกต้อง
เป็นสภาวะธรรม แต่เป็นสภาวะธรรมนะ อกุศลก็เป็นธรรม กุศลก็เป็นธรรม จะเถียงไม่ได้เลยว่า
อกุศลไม่ใช่ธรรม ธรรมส่วนหนึ่งนะ

อกุศลธรรม กุศลธรรม อกุศลธรรมคือธรรมอย่างดำ ทำให้เราติดข้องไป มันก็เป็น
สภาวะธรรม คำว่า “สภาวะธรรม” มันคลุมไปหมดนะ สภาวะธรรมคลุมสิ่งต่างๆ ไปหมดเลย แล้ว
สภาวะธรรมนี้เราจะว่าสิ่งใดจะเป็นที่พึงกับเรา ถ้าสิ่งใดไม่เป็นที่พึงกับเรา เราเกาะเกี่ยวสิ่งนั้นไป
เป็นความคาดหมาย ผู้ใดปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรม จะไม่ได้ธรรมนี้เข้าไปถึงหัวใจเลย
ปฏิบัติธรรมแล้วไม่สมควรตามหลักความเป็นจริง แต่เป็นความคาดการหมายของเราไปว่าอันนี้
เป็นการปฏิบัติธรรม

ตำราอาหาร เราเห็นตำราอาหารว่าอาหารอย่างนี้ทำแล้วจะเอร็ดอร่อย จะทำได้ แต่เราไปทำ
แล้วไม่มีรสชาติเหมือนที่เขาทำเลย เพราะเราไม่มีความชำนาญ แต่ถ้าความชำนาญขึ้นไป เรา

ทำอาหารบ่อยครั้งเข้าๆ คำรำนั่นจะไม่มี ความหมายเลย เราจะพลิกแพลงจากนอกคำร่าไปก็ได้ คำร่าบอกไว้ว่าอาหารทำได้แค่นี้ เราจะเพิ่มเติมอะไรเข้าไปให้รสชาติมันเปลี่ยนไปจากนั้นก็ได้อีก ให้ปรุงให้ถูกใจของเรา

ธรรมชาติส่วนบุคคล ถ้าธรรมชาติมันเกิดขึ้นมาแล้วมันจะมีความเป็นไป มันจะแบ่งแยกได้ สิ่งนี้ควรจะดำเนินต่อไปอย่างไร มันจะวางเป้าหมายของการประพฤติปฏิบัติ เป้าหมายของการประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม ปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา ในการประพฤติปฏิบัติ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ถ้าละได้มากที่สุด นั่นคือการได้มา”

การละการสละออกคือการได้มา แต่การประพฤติปฏิบัติของโลกเขา การสะสม การได้มาถึงวัตถุถึงข้าวของสิ่งต่างๆ ถึงเป็นการได้มา นี่เราก็คิดว่าการได้มาคือความรู้ความเห็นที่ได้มา ยิ่งจะรู้จะเห็นจะมากมันยังเป็นการไม่ได้มา มันต้องสละออกไป สิ่งทีสละออกไปคือสละความยึดติด

นี่ที่ว่ากรรมไง ถ้าเห็นกรรมมันถึงที่สุดแล้ว มันจะเห็นสภาวะ มันจะวางได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กน้อยมาก เห็นแล้วมันสลดสังเวชนะ ถ้าย้อนกลับไป ทำไมของแค่นี้เราละไม่ได้ ทำไมของแค่นี้เราไม่สามารถจะทำได้ เพราะอะไร เพราะเราไม่เห็นโทษของมัน การประพฤติปฏิบัติจะเห็นโทษของมัน

นี่ทุกคนเห็นคุณ คุณของชีวิต ชีวิตนี้เป็นคุณแน่นอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สมบัติของโลกเขา ศรัทธาความเชื่อนี้เป็นสมบัติอันประเสริฐที่สุด ถ้าไม่มีศรัทธาความเชื่อจะไม่ให้เราเข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรมได้เลย เราเข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรม แต่ทำไมในกาลามสูตรบอกว่า “ไม่ให้เชื่อแม้แต่คำพูดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ให้เชื่อแม้แต่สิ่งต่างๆ ไม่ให้เชื่อเพราะอะไร เพราะความเชื่อของเรามันมีกิเลสอยู่

ธรรมะนี้ไม่ขัดกันหรอก เพียงแต่เราจะเอาอะไรใช้ก่อน ศรัทธาความเชื่อเป็นสมบัติ นี้ อยู่ในพระไตรปิฎก สมบัติของโลกเขาถ้าไม่มีศรัทธา ศรัทธาคือห้วงจักร รดจักรมันจะดึงรถทั้งขบวนไปได้เลย นี่ก็เหมือนกัน มันดึงร่างกายดึงจิตใจเข้ามาให้ทำบุญกุศล ให้ได้ทาน ให้ได้ศีล ให้ได้ภาวนา เพราะมีศรัทธาความเชื่อ แต่ความเชื่อนะ ในกาลามสูตรบอกว่า “ไม่ให้เชื่อแม้แต่ครูบาอาจารย์พูด แต่ให้เชื่อในสัจจะความจริง”

สิ่งจะความจริงในการประพฤติปฏิบัติของเราจะเกิดขึ้นมาจากของเรา ถ้าความจริงอันนี้เกิดขึ้นมาของเรา นี่เกิดขึ้นกับเรา มันเป็นมิจาหรือเป็นสัมมา ถ้าเป็นสัมมาทัญญู เห็นไหม อาจารย์มหาบัวเถียงหลวงปู่มั่น เวลาท่านคิดในสมาธิว่า “อันนี้เป็นสัมมาสมาธิ ถ้าไม่สัมมาสมาธิจะเดินได้อย่างไร”

แต่หลวงปู่มั่นบอกว่า “สัมมาสมาธิของอาจารย์มหาบัวนี้เป็นส่วนหนึ่ง สัมมาสมาธิในพระไตรปิฎก ในความหมายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นส่วนหนึ่ง”

เห็นไหม สัมมาสมาธิมันต้องเป็นสมาธิที่ว่าเราระลึกรู้อยู่ เรามีความรู้สึกรู้ตัวอยู่ สัมมาสมาธิอันนี้มันเป็นบาทฐานทำให้เกิด เห็นไหม สัมมาสมาธิ สัมมาสติ สัมมาทุกอย่าง สิ่งที่เป็นสัมมาทุกอย่างมันควบคุมได้ กับความที่ว่ามันปล่อยวาง มันว่างของเรา มันควบคุมไม่ได้ แล้วมันสิ่งต่างๆ

สิ่งต่างๆ นี่เป็นอนิจจังโดยธรรมชาติ สิ่งนี้เป็นอนิจจังโดยธรรมชาติ แล้วเราปฏิบัติมาก็เป็นอนิจจังโดยธรรมชาติ สัพเพ ธมฺมา อนัตตา นี่ถูกต้อง ถูกต้องว่าสรรพสิ่งต่างๆ นี่เป็นอนัตตาทั้งหมด สิ่งต่างๆ เป็นอนัตตา ธรรมะนี่ก็เป็นอนัตตา แต่เวลาประพฤติปฏิบัติไปถึงอุปปชรรณนั้นไม่เป็นอนัตตา

ที่ว่านิพพานเป็นอัตตาหรือเป็นอนัตตาก็เถียงกันไปๆ แต่ถึงที่สุดแล้วนิพพานก็คือนิพพาน มันพ้นจากอนัตตาไป สิ่งที่เป็นอัตตาคืออัตตานุทัญญู ความเห็นผิดของเรา ถ้าเกิดกิเลสของเราติดทัญญูของเรา มันจะเกิดขึ้นมา ทัญญูความเห็นของเรามันเกิดขึ้นแล้วมันยึดมันถือมัน อัตตานุทัญญูนี้ต้องละออก

“โมฆราช เขาว่างโลกสิ่งต่างๆ วางไว้ทั้งหมดเลย โลกนี้ว่างหมด ว่างหมดเลย”

ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอก “จิตของข้าพเจ้านี้ว่างหมดเลย ข้าพเจ้านี้ติดอะไร”

“เธอติดในอัตตานุทัญญู” ความเห็นว่าว่างไป เห็นว่าสรรพสิ่งนั้นว่าง ทุกอย่างมันว่างอยู่แล้ว โดยธรรมชาติของมัน แล้วใครไปรู้ว่าสิ่งนั้นว่าง สิ่งที่อยู่ว่างคืออัตตานุทัญญูของเรา ถอนอัตตานุทัญญูขึ้นมา ถอนอัตตานุทัญญูนั่นคืออะไร? ก็อนัตตา เห็นไหม

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา อนัตตาคือการเคลื่อนดำเนินไป ในตัวมันเองก็เป็นอนัตตาด้วย ถ้าจะความจริงก็เป็นอนัตตาด้วย แต่ใครเป็นคนเห็น สิ่งที่เห็นนะ ถ้าเป็นอนัตตาทั้งหมด แล้วเราขึ้นขึ้นมาได้อย่างไร เราจะเอาตรงไหนเป็นเครื่องที่ดำเนิน จะเอาตรงไหนเป็นจุดเริ่มต้น? ก็เอาตรงที่ว่าสิ่งใดๆ เป็นทุกขนั้นะ สิ่งใดเป็นทุกข สิ่งที่ต้องได้ สิ่งใดๆ เป็นทุกข สิ่งใดๆ ที่เป็นสติปัญฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นที่ตั้งของทุกข เป็นที่ตั้งของความยึดมั่นถือมั่นของจิต จิตยึดมั่นถือมั่นในตรงไหน จับตรงนั้น จับตรงนั้นนะ นี่มันก็เป็นอนัตตาโดยธรรมชาติของมัน

แต่ถ้าเราจับไม่ได้ มันก็เวียนไป แล้วมันคายพิษออกมา คายพิษคือผลของมัน ผลของมันคือความทุกข์ เรานี้บ่นผลของความทุกข์ เห็นไหม วิบากกรรม กรรมวิบาก ทุกข์มากๆ แต่สาวไปหาเหตุไม่ได้ จับตัวทุกข์ไม่ได้ จับตัวทุกข์ไม่ได้ก็ไม่เห็นสมุทัย ไม่เห็นสมุทัยมันจะเป็นสมุทัยโดยความว่าอยากพ้นทุกข์ก็เป็นสมุทัย อยากไม่ให้ทุกข์เกิดก็สมุทัย แต่จับต้นเหตุมันไม่ได้ ถึงว่าไม่เห็นสภาวะธรรมตามความเป็นจริง

ถ้าเห็นสภาวะธรรมตามความเป็นจริงต้องเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมเป็นที่ตั้งของทุกข เห็นไหม เป็นที่ตั้งของสมุทัย แล้วย้อนกลับไปดูที่สมุทัย แยกแยะสมุทัยด้วยมรรค อริยสัจจ มรรคจะแยกสิ่งนี้ออกไป แยกออกๆ แยกด้วยปัญญาญาณ นั่นนะสัมมามันเกิดเกิดอย่างนี้ไง เกิดโดยความคิดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แล้วปัญญามันจะหมุนเวียนออกไป มันจะเป็นอนัตตา ก็ให้เป็นอนัตตาไปก่อน เริ่มต้นว่ามันจะเป็นอนัตตาแล้วทำอะไรไม่ได้ ถ้าเป็นความอยากแล้วจะเป็นกิเลสไปทั้งหมดก็ไม่ถูกต้อง มันเพียงแต่เราพลิกแพลงใจ

สิ่งที่มีอยู่ เห็นไหม เขี้ยวก็มีอยู่ เบ็ดก็มีอยู่ โลกเขาก็ติดเหยื่อติดเบ็ดแล้วก็อยู่ในโลกเขาตลอดไป โลกนั้นเวลาตายไปแล้ว สมบัติพัสถาน เหยื่อที่ล่อไว้ก็ต้องอยู่ในโลก เหยื่อนี้อยู่ที่เหยื่อ แต่เบ็ดที่เกี่ยวไปก็ต้องคืนรนไป แต่เราประพฤติปฏิบัติ เราก็มียะเหยื่อเหมือนกัน มีเบ็ดเหมือนกัน แต่เหยื่อกับเบ็ดของเรา เราย้อนกลับมาดูที่เหยื่อที่มันล่อๆ เป็นอย่างไร แล้วเราฟุ้งซ่านไหม? ล่อแล้วมันฟุ้งหมดเลย มันขึ้นมามีความอยาก มีความต้องการ มีความจินตนาการไปต่างๆ อันนี้เหยื่อของมันทั้งหมดเลย แล้วเบ็ดของมันล่ะ? เบ็ดของมันก็คือตัวธาตุตัวขันธ์ไง ตัวธาตุตัวขันธ์นั้น ถ้ากิเลส มีอยู่ สิ่งนี้เป็นที่เคลื่อนไหว

กิเลสอาศัยขันธเป็นเครื่องดำเนิน อาศัยความรู้สึก อาศัยความนึกคิดของเราเป็นเครื่องอาศัย เป็นเหยื่อ เป็นออกไปกินเหยื่อ สิ่งที่เป็นเบ็ดเป็นเหยื่อมันอาศัยไปกินกัน ไปเกี่ยวข้องกันเพราะอะไร เพราะมีกิเลส มีตัณหา มีอุปาทาน

กิเลส ตัณหา อุปาทานหมุนออกไปแล้วกินเหยื่อออกไปตามธรรมชาติของมัน แล้วเราใช้สติปัญญาย้อนกลับเข้ามา เห็นไหม เราย้อนกลับเข้ามาเพื่อสิ่งนี้มันมีอยู่ โลกก็มีเหยื่อมีเบ็ดเหมือนกัน ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติก็มีเหยื่อมีเบ็ดเหมือนกัน ขันธ์ ๕ เป็นสิ่งที่ออกหากินของกิเลสเหมือนกัน แต่เพราะเขาไม่มีสติสัมปชัญญะ เขาไม่สามารถยับยั้งได้ เขาถึงไม่เห็น แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินี้ ประพฤติปฏิบัติบูชาเพื่อสิ่งนี้ไง ปฏิบัติบูชาเพื่อให้เห็นมัน พอเห็นมันก็ย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามา พอแยกแยะสิ่งนี้ แยกแยะสติปัญฐาน ๔ แยกแยกออกได้ นี่สละออก

สละออกตั้งแต่เรื่องการติดการพันจากรูป รส กลิ่น เสียง สิ่งที่เกิดในรูป รส กลิ่น เสียงนี้ เป็นสิ่งที่ออกไปกินเหยื่อ เห็นไหม เราถึงเข้ามา พอจิตสงบเข้ามาเห็นอาการที่ว่ามันเริ่มออกไปมีความรู้สึก จะเริ่มมีความรู้สึกเมื่อไหร่ จับขันธอันนี้ให้ได้ ถ้าจับขันธอันนี้ได้ นี่เห็นเบ็ด เห็นเบ็ดเห็นเหยื่อแล้วแยกเบ็ดแยกเหยื่อออกจากกัน ถ้าแยกเบ็ดแยกเหยื่อออกจากกัน เห็นไหม นี่สมมุติบัญญัติ บัญญัตินี้เป็นบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นธรรม เป็น สัพเพ ธมมา อนตตา ธรรมที่เจริญขึ้น

เพราะสมาธิเจริญแล้วเสื่อม ปัญญาเจริญแล้วเสื่อม ต้องพยายามทบทวนปัญญาของตัวเองตลอดเวลา สิ่งต่างๆ นี่เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมบ่อยครั้งเข้าๆ เราพยายามทำของเราขึ้นมา เจริญขึ้นมาให้มันเจริญขึ้นมา รักษาไว้ รักษาความเจริญแล้วเสื่อมขึ้นไป รักษาสิ่งที่เป็น สัพเพ ธมมา อนตตา หมุนออกไปเป็นวงรอบของปัญญาขึ้นมาจนมันสมุจเฉทปหานขาดออกไป

สิ่งนี้ขาดออกไป ขาดออกไปกิเลสขาดออกไปจากใจ ขาดออกไปจากใจเลย เบ็ดกับเหยื่อขาดออกจากกัน ขาดออกโดยธรรมชาติด้วยภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นมาจากการภาวนา นี่เป็นสิ่งที่การประพฤติปฏิบัติ เราจะเห็นของเราขึ้นมาในผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เห็นสิ่งนี้ก็เห็นกรรมแล้วจะเห็นสภาวะกรรมเลย อ้อ! กรรมเกิดขึ้นอย่างนี้ มันสลดสังเวชมากนะ สลดสังเวช ปลงธรรมสังเวช เวลาธรรมสังเวชมันเกิดขึ้นมา ชีวิตทำไมเป็นแบบนี้ ทำไมคนที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้ามันไม่เข้าถึงหลักจะมีความทุกข์ขนาดไหน นี่มีความทุกข์นะ

เราวิตกกังวลในการประกอบสัมมาอาชีวะ เราประกอบสัมมาอาชีวะเราก็ทุกข์ยากพอแรงอยู่แล้ว แล้วทั้งมาเป็นพระเป็นเจ้า บวชขึ้นมาเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันก็มีความวิตกกังวลเหมือนกัน วิตกกังวลว่าจะไม่ได้มรรคไม่ได้ผล จะไม่ได้ผลตามความเป็นจริง แล้วมีความอยากมีความต้องการ สิ่งที่ต้องวางไว้มันซ้อนเข้ามาๆ

คนเราไม่เคยนะ จะมีฐานะขนาดไหนในโลก พอคิดว่าเราคิดสิ่งนี้ขึ้นมา บวชเข้ามาแล้วก็มาติดบริวาร ๘ สิ่งที่เป็นบริวาร ๘ เพราะกิเลสมันติด มันติดตั้งแต่สิ่งที่มันมีอยู่ มันก็ติด สิ่งที่ว่ามันสละออกมา มันก็ไปติดสิ่งที่น้อยกว่า พอมันสละเรื่องของบริวาร มันก็มาติดอารมณ์ของตัวเอง สละเรื่องอารมณ์ของตัวเองมันก็ติด ติดกิเลสไปหมด มันติดไปหมด มันเกาะเกี่ยวยาก

เหมือนกับคนทุกข์ คนทุกข์มันก็ยาก คนอยากขึ้นมามันก็ต้องการอาหาร แต่คนมีทุกอย่างอยู่ในตัวเอง สมบัติพัสถาน มันไม่หิวไม่ยากนะ มันมีพอแรง แต่ถ้าคนไม่มีสิ มันอยากไปหมด มันมีความอยาก นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันสละทั้งต่างๆ เข้าไป ยังไม่ประพฤติออกบวช มันก็ว่ามันทำได้ๆ มันติดไปหมด พอติดอยู่นั่นนะ ติดเหยื่อติดเบ็ด ติดเหยื่อติดเบ็ดไปตลอดเลย ถึงที่สุดแล้วสละออกไปเป็นอกุปปิธรรม เห็นสภาวะกรรม เห็นสภาวะตามความเป็นจริง

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา”

สภาวะที่เกิดขึ้นนะเกิดดับทั้งหมดเลย เหยื่อกับเบ็ดต้องเกิดดับตลอดไป เกิดดับในสถานะของภพชาติ ผู้ใดเกิดขึ้นมาในสถานะของอะไรก็ได้ภพชาติหนึ่งๆ เห็นไหม ภพชาตินี้ต้องทำลายไปทุกภพทุกชาติ มันต้องตายทุกภพทุกชาติ เกิดแล้วต้องตาย ถ้ามีการเกิดก็ต้องตาย ถึงการประพฤติปฏิบัติคือการละการเกิดไ้

เราเกิดมาแล้วเราต้องตาย ให้ตายเป็นชาติสุดท้าย ตายในชาตินี้แล้วจะไม่เกิดอีก แต่ถ้ามันอยู่ปัจจุบันนี้ พระอรหันต์นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องปรินิพพานไป ต้องตาย เกิดมาสถานะของภพชาติแล้วต้องตาย มีเหยื่อมีเบ็ดแล้วต้องทำลาย มันต้องกลับไปสภาวะเดิมของมัน แต่หัวใจหลุดพ้น หลุดพ้นสิ่งนี้ หลุดพ้นจากกิเลสไปทั้งหมดเลย แล้ววางสิ่งไว้ตามความเป็นจริง ใจนี้พ้นออกไปอยู่ในร่างกายนี้

ภาร่า หเว ปญจกุขนธา จันธึเป็นภาละอย่างยั้ง จันธมาร เรามีจันธึด้วย มีมารด้วย อยู่ในจันธึของเรา แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันมีจันธึเหมือนกัน แต่ไม่มาร มารจะไม่มีในหัวใจ มารนี้ฆ่า

มันตายหมดเลย เหลือแต่ชั้นธรรมดาของชั้นที่มันอยู่ตามธรรมชาติของมัน แล้วสละออกไป นี่ เบ็ดกับเหยื่อเหมือนกับโลกเขา

โลกเขามีเบ็ดกับเหยื่อแล้วมีกิเลสติดพัน แต่พูดถึงมีเบ็ดกับเหยื่อในสถานะของผู้ที่สิ้นกิเลส แล้วมันก็เป็น ภารา หเว ปญฺจุขุณฺธา จะไม่ติดกัน สภาวะในกิริยาทำทางเหมือนกัน แต่ความสุข ความทุกข์ต่างกันมหาศาล

เกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติ เราถึงไม่ต้องน้อยเนื้อต่ำใจใจ เราละออกจากโลกมาแล้วมา ปฏิบัตินี้เป็นส่วนหนึ่งแล้ว เป็นผู้ปฏิบัติ นี่ยอดแล้ว เป็นผู้ที่มีโอกาส โอกาสของเราจะประพฤติ ปฏิบัติได้ถ้าเราทำความเป็นจริง จะสมตามความปรารถนาของเรา เอวัง